

Öğrenci Bakış Açısıyla Sosyal Bilgilerde Okul Dışı Öğrenme Ortamları Bağlamında “Müzeler”

 Ayça KARTAL

Muş Alparslan Üniversitesi
a.kartal@alparslan.edu.tr

 Ayşegül ŞEYİHOĞLU

Trabzon Üniversitesi
aysegulseyihoglu@gmail.com

Gönderilme Tarihi: 27/10/2019

Kabul Tarihi: 28/03/2020

Yayınlanma Tarihi: 31/03/2020

DOI: [10.30855/gjes.2020.06.01.008](https://doi.org/10.30855/gjes.2020.06.01.008)

Makale Bilgileri

Anahtar Kelimeler:

Müze,
Okul dışı öğrenme,
Sosyal bilgiler

ÖZET

Bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin gözünden okul dışı öğrenme ortamlarından olan müzelere yönelik algıların tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen tercih edilmiştir. Araştırma 2018 Mart-Nisan aylarında Trabzon İl Millî Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı bir okulda öğrenim görmekte olan 56 kişilik sekizinci sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Müze Bilgi Edinme Formu” kullanılmıştır. Verilerin analizinde tümevarımsal içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğrenciler müze kavramını tarih ve tarihi eserlerle ilişkilendirerek ifade etmekte; öğrencilerin tarihsel nitelikli, dini nitelikli ve futbol kulübüne ait olmak üzere kendi şehrinde bulunan müzelerden haberdar oldukları ancak yaşadıkları yerden uzakta (örneğin Trabzon'un Maçka ilçesi) ya da farklı şehirde bulunan müzelere ilişkin sınırlı bilgi sahibi oldukları ya da bu müzeleri ziyarete gitmedikleri tespit edilmiştir. Öte yandan müzelerin Sosyal Bilgiler dersi ile bağlantısının olmadığını savunan öğrenciler tespit edilmiştir. Müzelerin yapısı itibarıyla büyüklüğü ve tarihi bir havaya sahip olmasının, öğrencilerin müze gezileri sırasında heyecanlanmalarına, kendilerini mutlu hissetmelerine, tarihi bir yolculuk yaptıklarını hissetmelerine sebep olduğu söylenebilir. Ayrıca ortaokul öğrencilerinin açmak istedikleri müzeler ve bu müzelerin diğer müzelerden farkına ilişkin sonuçlarda öğrencilerin çok çeşitli ve yaratıcı fikirlere sahip oldukları söylenebilir. Araştırma sonuçları doğrultusunda Sosyal Bilgiler dersinde yapılacak müze eğitimi çalışmalarının farklı disiplinleri birleştirerek yürütülmesi ve bu derste sanal müze çalışmalarının yapılması önerilebilir. Müze eğitimi çalışmaları sonunda, sınıf ortamında öğrencilere kendi yaratıcı müzelerini kurmaya imkân tanıyacak proje çalışmaları gerçekleştirilebilir.

Kartal, A., & Şeyihoğlu, A. (2020). Öğrenci bakış açısıyla sosyal bilgilerde okul dışı öğrenme ortamları bağlamında “müzeler”. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi* 6(1), 128-146. DOI: <https://dx.doi.org/10.30855/gjes.2020.06.01.008>

Dergi Web Sayfası: <http://dergipark.gov.tr/gebd>

"Museums" as Outdoor Education Environmet in Social Studies from Students' Perspective

Article Info

Keywords:
Museum,
Outdoor
education,
Social sciences

ABSTRACT

The aim of this research to investigate the perceptions of secondary school students' toward "museums" as an outdoor education environment. Accordingly, phenomenology was used as the qualitative research design. The research was carried out in March-April 2018 with 56 eighth grade students whose were studying in a school affiliated to Trabzon. "Museum Information Form" was used as data collection tool. Inductive content analysis was used for data analysis. According to the results of the research, students expressed the concept of museum by associating history and historical artifacts. Students aware of historical, religious and football club museums in their own city. However, they have limited knowledge of museums located away from their hometown (eg Maçka in Trabzon) or in different cities. Students did not go to museums far from where they live. On the other hand, it was determined that the students argued that museums are not related to Social Studies course. It can be said that the museums have a magical and historical atmosphere due to the structure of the museum, which excited the students during their museum visits. It can be said that students have a wide variety of creative ideas about own museums. According to results it may be suggested that museum education activities to be conducted in Social Studies course should be carried out by combining different disciplines and virtual museum studies in this course. It could be useful giving chances to students create their own museums via projects at the end of the museum activities.

GİRİŞ

Yunanca, ilham perilerinin (muses) tapınağı anlamına gelen "mouseion" kelimesi; günümüzde, toplumu ve onun gelişimini ön plana alarak, insanlığın hem soyut hem somut mirasını, çalışma ve eğlenme amacı için toplayan/biriktiren, araştıran, koruyarak aktarımını sağlayan ve nihayetinde sergileyen kuruma (ICOM, 2010) ismini vermiş, "müze" kavramının kökenini oluşturmuştur.

19. yüzyılın başında eğitim odaklı bir bakış açısı ile değerlendirilmekten uzak olan müzeler, 20. yüzyıl boyunca toplumda yaşanan politik, ekonomik ve kültürel dönüşümlerden diğer kurumlar gibi payını almış, hem kavramsal hem de örgütsel olarak yeniden yapılanmışlardır (Canlı, 2016; Hooper-Greenhill, 1999). Nitekim 19. yüzyılda müzelerin tümünde (sanat, doğa tarihi, ulusal vb.) sergileme etkinliği değişmeye başlamış ve müzeler bu değişimle beraber artık koleksiyonları yan yana dizip sergilemenin ötesinde, sergilenen nesnenin çok yönlü değerini (tarihsel, bilimsel ya da sanatsal) anlatacak biçimde yorumlama, toplumu bilgilendirme ve mesaj verme misyonunu da edinmişlerdir (Alexander, Alexander ve Decker 2017). Örneğin II. Dünya Savaşı sırasında müzelerin çocuklar için eğitim mekanı olarak kullanıldığı, halkın temel

ihtiyaçlarına yönelik (ilk yardım, sağlık, hijyen vb.) eğitimlerde müzelerin mekan ve koleksiyonlarından faydalanıldığı bilinmektedir (Hamurculu, 2016). Günümüzde müzelere yapılan ziyaretlerin işlevi farklı çalışmalar ve bakış açıları ile genişletilerek, çok yönlü olarak değerlendirilmektedir. Değer açısından bakıldığında müze ziyareti farklı açılardan (zihinsel, kişilerarası, sosyal, fiziksel, koleksiyonlar ve duygusal vb.) değerlendirilmekte (Gadsby, 2011) ve bu yönüyle eğitim öğretim ortamlarının içine girebileceği ifade edilmektedir (Yıldız, 2015). Öğrencilerin birçok açıdan gelişimlerine katkı sağlayabilecek müzeleri eğitim ve öğretimde kullanmanın, müzenin hem içinde hem dışında düzenlenecek eğitim etkinlikleri ile öğrencilere müzenin sadece "koleksiyon gezme" den ibaret olmadığını, eğitim içinde tüm bu faaliyetlerin bir bütün olduğunu vurgulamak adına önemli olduğu belirtilmektedir (Hassan, 2017). Bu durumun eğitim programlarında da yansımalarını görmek mümkündür. 2008 yılında yapılan değişikliklerle Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler, Fen ve Teknoloji ve Hayat Bilgisi dersi öğretim programlarına müze ile eğitim çalışmaları eklenmiştir (MEB, 2008).

21. yüzyılda Sosyal Bilgiler öğretiminde bilgi klasik eğitim anlayışının dışına çıkmış, daha somut ve daha çok duyu organına hitap eden öğrenme yöntemleri kullanılmaya başlanmış ve bununla birlikte mekan dışı öğrenmeler ön plana çıkmıştır. Bahsi geçen bu mekanlardan birinin de müzeler olduğu söylenebilir. Sosyal Bilgiler dersi kapsamında birçok konu ve kazanımlar müze gezileriyle daha kalıcı ve daha eğlenceli bir şekilde yürütülebilir. Örneğin beşinci sınıf Sosyal Bilgiler dersi kapsamında "Adım Adım Türkiye" ünitesinde başta Anıtkabir olmak üzere Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı boyunca gezdiği illerdeki Atatürk müzelerine geziler düzenlenebilir. Benzer şekilde altıncı sınıf Sosyal Bilgiler dersi kapsamında "Yeryüzünde Yaşam" ünitesi ise Türkiye'de yer alan çeşitli arkeoloji müzelerine düzenlenecek gezilerle işlenebilir. Sosyal Bilgiler eğitim programı açısından bakıldığında müzeler, programda belirtilen birçok amacın etkili bir şekilde gerçekleştirilmesine; başta gözlem becerisi ve yaratıcı bakış açısının gelişimi olmak üzere hayal gücünü kullanma, estetik anlayışın gelişimi gibi farklı yönleri geliştirmeye olanak tanımaktadır (Dinç, 2017; Yılmaz ve Şeker, 2011). Bu noktada öğrencilerin müzeye yönelik algıları önem arz etmektedir çünkü programın sahada uygulanmasında müzelerden faydalanmak, Sosyal Bilgiler öğretiminin öğrenciler tarafından merak duygusu diri tutularak, öğrencilerin aktif olduğu ortamlar aracılığı ile gerçekleştirilmesini sağlayabilir. Nitekim "müzeler, çocukların hayal güçlerinin, estetik duygularının, yaratıcı düşüncelerinin gelişmesini sağlamaktadır. Eserlere bakmak, dokunmak, eserler arasında karşılaştırma yapmak bilinenden bilinmeyene doğru ilerlemek gibi birçok farklı yöntem ile zihinsel aktivitelerin üst düzeyde gerçekleşmesini sağlamaktadır." (Şişman, 2019, s.30). Öte yandan literatürde müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yapılan çalışmalar incelendiğinde ilköğretim öğrencilerinin müze gezilerine ve müzelerin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılmasına ilişkin görüş ve değerlendirmelerini ortaya

koymak amacıyla yapılan anket çalışmaları (Yılmaz ve Şeker, 2011), Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler öğretiminde müze gezilerinin, tarihi ve kültürel değerlerin kazandırılmasındaki önemine yönelik görüşlerinin incelendiği çalışmalar (Meydan ve Akkuş, 2014) görülmektedir. Benzer şekilde farklı kuram, yöntem ve tekniklerle birleştirilerek Sosyal Bilgiler dersi öğretiminde müzelerin kullanılmasına ilişkin çalışmalar (Yıldız, 2015; Yılmaz, Filiz ve Yılmaz, 2013), müze gezilerinde yaşanan sorunlara ilişkin öğrenci görüşlerinin alındığı çalışmalar (Dinç, 2017) yapılmıştır. Bunun yanında Sosyal Bilgiler öğretiminde kültürel varlıklara ilişkin öğrencilerde farkındalık bilinci oluşturmada müze eğitiminin etkisinin incelendiği çalışmalar (Şişman, 2019), Sosyal Bilgiler öğretiminde müzeler ve tarihi mekânlarda yürütülen etkinliklerin öğrencilerin müze ve tarihi mekân algılarını nasıl ve ne şekilde etkilediğinin araştırıldığı çalışmalar (Üztemur, Dinç ve Acun, 2017) da yer almaktadır. Ayrıca ilkökul öğretmen adaylarının müzelere yönelik görüşlerinin incelendiği çalışmalar (Taş, 2012), John Dewey'nin müze eğitiminin önemine verdiği değerin incelendiği çalışmalar (Hein, 2004), ilkökul öğrencilerinin müze metaforlarının incelendiği çalışmalar (Yeter ve Kurtdede-Fidan, 2018), Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sanal müze kullanımına yönelik tutumlarının incelendiği çalışmalar (Aktaş, 2017) mevcuttur. Bu noktada müzeye yönelik öğrencilerin algılarının araştırılmasına yönelik yapılan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu çalışmada literatürden farklı olarak öğrencilerin hayallerindeki müze algısı, metafor ve görüş almanın ötesinde sorgulanmaya çalışılmış; bu noktada açmak istedikleri müzeye alt yapı oluşturan 'müze yaşantılarının tespiti' ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Dolayısıyla bu çalışmanın literatürde bu noktadaki eksikliği kapatacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda araştırmanın temel problemi: "Ortaokul öğrencilerinin gözünde müze algısı nasıl şekillenmektedir?" olarak belirlenmiştir. Araştırmanın alt problemleri şu şekilde sıralanmıştır:

- Ortaokul öğrencilerinin zihinlerinde müze kavramı nasıl şekillenmektedir?
- Ortaokul öğrencilerinin yaşadıkları yerdeki ve gittikleri okullardaki müzeler nelerdir?
- Ortaokul öğrencilerinin müzeye gitme durumları nasıldır?
- Ortaokul öğrencilerinin en çok etkilendikleri müzeler ve bunun sebepleri nelerdir?
- Ortaokul öğrencilerinin müze gezisi esnasındaki hisleri nelerdir?
- Ortaokul öğrencilerine göre gerçekleştirilen müze ziyaretlerinin Sosyal Bilgiler dersi ile bağlantısı nedir?
- Ortaokul öğrencileri bir müze açacak olsa ne müzesi açarlardı ve diğer müzelerden farkı ne olurdu?

YÖNTEM

Nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desene göre temellendirilmiş bu araştırmada, öğrenci gözünden müze algısı tespit edilmeye çalışılmıştır. Fenomenolojik desen, nitel araştırmada fenomen veya kavramla ilgili yaşanmış deneyimlerinden oluşan ortak anlamlandırmaları açığa çıkarmak amacıyla gerçekleştirilir (Creswell, 2014). Bu sebeple fonomenolojide çalışma grubunun araştırmanın fenomenine yönelik deneyimlerinin neler olduğu ve bu deneyimleri nasıl anlamlandırdıkları araştırılmaktadır (Giorgi, 2006). Dolayısıyla bu araştırmada da "müze" kavramı fenomen olarak belirlenmiştir.

Çalışma Grubu

Bu çalışma 2018 Mart-Nisan aylarında Trabzon İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı bir okulda öğrenim görmekte olan 33'ü erkek, 23'ü kız olmak üzere toplamda 56 kişilik sekizinci sınıf öğrencileriyle yapılmıştır. Çalışma grubunun seçiminde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem, farklı açılardan oluşabilecek sınırlılıkları (zaman, para ve işgücü vb.) bertaraf etmek için örneklemin kolay ulaşılabilecek ve uygulama yapılabilecek şekilde seçilmesidir (Büyükoztürk, 2005). Bu çalışmada da "müze" fenomenine yönelik derinlemesine çalışılabilmesi için amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabılır durum örnekleme tercih edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen "Müze Bilgi Edinme Formu" kullanılmıştır. Bu formda Edirne'de bulunan "İnsanımsı Taşlar Müzesi"ne ait bir fotoğraf ile bu fotoğrafla bağlantılı olarak müze fenomenine yönelik öğrencilerin görüş ve düşüncelerini ortaya çıkarmayı amaçlayan (Örneğin, "Aşağıdaki boşluğa müze deyince aklınıza gelen kelimeleri yazınız", "İlerde bir müze açacak olsanız neyin müzesini açardınız, tarif ediniz." vb.) on iki soru yer almaktadır. Formun geliştirilme aşamasında, farklı alan uzmanlarından görüşler alınmış (bir sınıf eğitimi alan uzmanı, bir sosyal bilgiler eğitimi alan uzmanı, bir coğrafya eğitimi alan uzmanı), uzmanların görüşleri doğrultusunda formun çalışma grubu haricinde iki öğrenci ile pilot uygulaması yapılmış ve forma son şekli verilmiştir. Sonrasında asıl uygulama için öğrenci grubuna form dağıtılmış, formun doldurulması için tüm öğrencilere kırk beş dakikalık bir süre tanınmıştır. Bu zaman diliminde öğrencilerin anlamadığı noktalarda öğrencilerle bire bir konuşulmuş, öğrencilerin formun her kısmını eksiksiz doldurmaları için gerekli özen gösterilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde tümevarımsal içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi için, toplanan formlar ve veri metinleri düzenlenmiştir. Veriler, iki üç kez okunarak iki ayrı zamanda (Haziran

2018-Aralık 2018) iki kez kodlanmıştır. İlk kodlamada veriler anlamlı bölümlere ayrılarak verilerin yapısal kodlaması gerçekleştirilmiştir. Bu kodlama sürecinde verilerin kavramsal olarak ifade ettiği anlam bulunmaya çalışılmıştır. İkinci kodlamada ise ilk aşamada oluşturulan kodlar aracılığıyla kategoriler oluşturulmuş ve bu kategorilerden temalara ulaşılmıştır. Daha sonra, belirlenen temalar altındaki kodların birbirleriyle ilişkileri açıklanarak yorumlanmıştır.

İnanırlık ve Tutarlılık

Araştırmanın inanırlık ve tutarlılığının sağlanması için öğrencilere dağıtılan formun uzmanlar tarafından kontrolü yapılmış ve sonrasında pilot uygulaması gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizi araştırmacılardan biri tarafından gerçekleştirilmiş, sonrasında diğer araştırmacı oluşturulan kod ve temaları gözden geçirmiştir. Bu gözden geçirmeler doğrultusunda bazı tabloların yeni baştan düzenlenmesi gerekmiştir. Örneğin Tablo 7’de verilen bilgiler, iki farklı tablo halinde sunulmuşken, araştırmacıların gözden geçirmesi sonucunda tek tablo halinde sunulmasının daha uygun olacağı görüşüne varılmıştır. Araştırmacılar kod ve temalar üzerinde fikir birliği sağladıktan sonra oluşturulan kod ve temalar bağımsız üçüncü bir araştırmacı (sosyal bilgiler eğitimi alanında uzman, nitel araştırmalarda deneyimi olan) tarafından da kontrol edilmiştir. Tüm veriler bilgisayar ortamına aktarılmış, veri kaybı yaşanmaması sağlanmıştır. Tüm öğrencilerin isimleri, kendi isimlerinden bağımsız kod isimlerle kodlanmıştır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma 2017-2018 eğitim öğretim yılında Trabzon ili Ortahisar ilçesinde bir ortaokulda öğrenim görmekte olan sekizinci sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.

BULGULAR

Bu başlık altında araştırmanın alt problemlerinden elde edilen bulgular sırası ile sunulmuştur.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Ortaokul öğrencilerinin zihinlerinde müze kavramı nasıl şekillenmekte olduğuna dair soruya cevap aranan araştırmanın birinci alt probleminden elde edilen bulgular Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1.

Öğrencilerin Zihninde Şekillenen "Müze" Kavramı

Tema	Kod	Öğrenci
Tarih	Tarihi Eser	Ali, Ela, Nihan, Efe, Oğuz, İsmail, Reşit, Onur, Ufuk, Doğan, Leyla, Ayla, Alp, Alper, Kader, Şahin, Vedat, Suat, Tahir, Demet, Tufan, Mine, Murat, Gökçen, Fatma, Tuğçe, Gülşah, Büşra, Dila, Kartal, Mesut, Tunç, Tarık, Ayhan, Fuat, Zeki, Ahu, Beyza, Emre, Şeyda, Şebnem, Davut, Mustafa, Hale, Hasan, Handan, İlsu, Kemal, Merve, Melike, Mete, Bilgin, Buket
	Fosil	Nadide, Cesur, Vedat, Suat, Dila, Mesut, Tarık, Handan, Bilgin
	Dinozor	Ali, Tekin, Cesur, Emre, Kemal
	Eski İnsan	Büşra, Dila, Şeyda
	Geçmiş	Gülşah, Handan
	Kalıntı	Cesur, Demet
	Sur	Mete
	Osmanlı	Fikret
Sergilenen Nesne	Kemik	Ali, Tekin, Suat, Tuğçe, Tarık,
	Silah	Ayla, Alp, Emre
	Kupa	İsmail, Reşit, Fuat
	Tablo	Reşit, Mesut,
	Eski Para	Kartal
	Araba	Tufan
Yapı Malzemesi	Lahit	Mete
	Kıyafet	Ayla
Sanat	Taş	Nadide, Tekin, Ufuk, Murat, Büşra, Dila, Kartal, Mesut, Tarık, Şeyda, Kemal
	Resim	Cesur, Hasan, Melike
	Heykel	Mesut, Fikret, Şebnem
Yaşam	-	Efe, Mustafa
	Tecrübe	Nadide
	Turist	Mine
	Kurum	İsmail

Öğrencilerin "müze" deyince zihinlerinde canlanan kavramlara ilişkin bulgular incelendiğinde Tablo 1'de *Tarih*, *Sergilenen Nesne*, *Yapı Malzemesi*, *Sanat* ve *Yaşam* olmak üzere temaların oluştuğu görülmektedir. Bunlardan *Tarih* teması altında *Tarihi Eser*, *Fosil*, *Dinozor*, *Eski İnsan*, *Geçmiş*, *Kalıntı*, *Sur*, *Osmanlı* kodları oluşurken *Sergilenen Nesne* teması altında *Kemik*, *Silah*, *Kupa*, *Tablo*, *Eski Para*, *Araba*, *Lahit*, *Kıyafet* kodları; *Yapı Malzemesi* teması altında ise *Taş* kodu oluşmuştur.

Öğrencilerin görüşlerinden örnekler şu şekildedir:

Zeki: "Tarihi, eskilerden saklanmış eşyalar."

Cesur: "Dinozor kalıntıları, resimler ve tablolar, fosiller, paha biçilemez eşyalar..."

Nadide: "Tarihi eserler. M.Ö. olan şeyler, yıllar sonra topraktan bulunan değerli eşyalar..."

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Ortaokul öğrencilerinin yaşadıkları yerdeki ve gittikleri okullardaki müzelerin nasıl şekillenmekte olduğuna ilişkin araştırmanın ikinci alt probleminden elde edilen bulgular Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2.

Öğrencilerin Yaşadıkları Yerdeki Müzeler

Tema	Kod	Öğrenci
Tarihi İçerikli	Trabzon Müzesi	Ali, Ela, Nadide, Nadide, Nihan, Efe, Oğuz, Tekin, İsmail, Reşit, Onur, Cesur, Leyla, Ayla, Alp, Alper, Kader, Şahin, Vedat, Suat, Tahir, Demet, Tufan, Mine, Murat, Gökçen, Fatma, Büşra, Dila, Kartal, Mesut, Tunç, Tarık, Ayhan, Fikret, Fuat, Zeki, Ahu, Beyza, Emre, Şeyda, Şebnem, Mustafa, Hale, Handan, Merve, Melike, Mete, Bilgin, Buket
	Atatürk Köşkü	Nadide, Nihan, Reşit, Onur, Cesur, Ayla, Alper, Kader, Tahir, Demet, Tufan, Mine, Murat, Fatma, Gülşah, Dila, Fikret, Fuat, Beyza, Emre, Şeyda, Hale, Handan, Mete
	Trabzon Şehir Müzesi	Tekin, Ufuk, Şebnem, Handan, Melike, Mete
	Anıtkabir	Reşit
Dini İçerikli	Ayasofya	Ela, Nadide, Oğuz, İsmail, Reşit, Onur, Leyla, Ayla, Alper, Kader, Şahin, Demet, Mine, Murat, Fatma, Büşra, Dila, Fuat, Zeki, Ahu, Beyza, Emre, Şeyda, Hale, Hasan, Mete, Buket
	Sümela	Oğuz
	Gülbahar Hatun	Hale
Takım/Kulüp İçerikli	Trabzonspor Müzesi	Tekin, Doğan, Şahin, Vedat, Suat, Tahir, Emre, Mustafa, Melike

Öğrencilerin yaşadıkları yerlerdeki müzelere ilişkin bulgular incelendiğinde *Tarihi İçerikli*, *Dini İçerikli* ve *Takım/Kulüp İçerikli* temaları oluşmuştur. Bunlardan *Tarihi İçerikli* teması altında *Trabzon Müzesi*, *Atatürk Köşkü*, *Trabzon Şehir Müzesi*, *Anıtkabir* ve *Osmanlı Garı* kodları oluşmuştur. *Dini İçerikli* teması altında *Ayasofya*, *Sümela* ve *Gülbahar Hatun* kodları oluşurken, *Takım/Kulüp İçerikli* teması altında ise *Trabzonspor Müzesi* kodu oluşmuştur. Yukarıda belirtilen müzelerden Anıtkabir haricindekilerin tamamı öğrencilerin yaşadığı Trabzon il merkezi ve ilçelerinde bulunmaktadır. Sümela Manastırı Trabzon'un Maçka ilçesindedir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Ortaokul öğrencilerinin müzeye gitme durumlarının tespit edilmeye çalışıldığı araştırmanın üçüncü alt probleminden elde edilen bulgular Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3.
Öğrencilerin Müzeye Gitme Durumları

TEMA	KOD	ÖĞRENCİ		
Gittim	Trabzon'da	Trabzon Müzesi	Ali, Ela, Nadide, Efe, Tekin, İsmail, Reşit, Cesur, Leyla, Ayla, Alper, Kader, Şahin, Vedat, Suat, Tahir, Demet, Tufan, Mine, Murat, Gökçen, Fatma, Büşra, Dila, Kartal, Mesut, Ayhan, Fikret, Fuat, Ahu, Emre, Şeyda, Şebnem, Mustafa, Hale, Handan, Merve, Melike, Bilgin, Buket	
		Ayasofya	Nadide, Nadide, İsmail, Reşit, Leyla, Alper, Suat, Demet, Fatma, Dila, Ahu, Beyza, Emre, Şeyda, Hale, Hasan, Handan, Mete	
		Atatürk Köşkü	Nadide, Reşit, Onur, Cesur, Ayla, Vedat, Demet, Tufan, Fatma, Gülşah, Dila, Fikret, Emre, Şeyda, Hale, Handan, Mete	
		Trabzonspor Müzesi	İsmail, Alp, Şahin, Vedat, Suat, Emre, Mustafa	
		Trabzon Şehir Müzesi	Ufuk, Davut	
		Nene Hatun	Oğuz	
		Sümela	Oğuz	
		Gülbahar Hatun	Hale	
		Şehir Dışında	Anıtkabir	Reşit, Cesur
		Ülke Dışında	İzmir Key Müzesi	Tufan
	Hicaz Demiryolu	İsmail		
Gitmedim		Nihan, Doğan, Tuğçe, Tunç, Tarık, İlsu, Kemal		

Tablo 3 incelendiğinde ortaokul öğrencilerinin gittikleri müzeler *Trabzon'da Şehir Dışında* ve *Ülke Dışında* olmak üzere üç tema altında toplanmaktadır. *Trabzon'da* teması altında *Trabzon Müzesi*, *Ayasofya*, *Atatürk Köşkü*, *Trabzonspor Müzesi*, *Trabzon Şehir Müzesi*, *Nene Hatun*, *Sümela* ve *Gülbahar Hatun* olmak üzere kodlar oluşurken, *Şehir Dışında* teması altında *Anıtkabir* ve *İzmir Key Müzesi* kodları oluşmuştur. *Ülke Dışında* teması altında ise *Hicaz Demiryolu* kodu belirtilmiştir. Öğrencilerin içerisinde herhangi bir müzeye gitmeyenler de bulunmaktadır.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Ortaokul öğrencilerinin en çok etkilendikleri müzeler ve bunların sebeplerinin incelendiği araştırmanın dördüncü alt problemine ilişkin bulgular Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4.

Öğrencilerin En Çok Etkilendikleri Müzeler ve Gerekçeleri

Tema	Kod	Öğrenciler	
Etkilendim	Tarihi Kalıntılar Olması/Tarihi Olması	Nadide, Efe, Leyla, Tahir, Demet, Fatma, Büşra, Fikret, Emre, Handan, Merve, Melike, Mete	
	Trabzon Müzesi	İlginç/İlgi Alanım Olması	Kader, Ahu, Mustafa
		Hoş/Büyüleyici/Güzel Olması	Vedat, Suat, Ayhan, Zeki, Buket
		Atatürk' Ait Eşyalar Olması/Atatürk'le İlgili Olması	Şeyda
		Tarihi Kalıntılar Olması/Tarihi Olması	Nadide, Doğan, Cesur, Alp, Fatma
	Atatürk Köşkü	İlginç/İlgi Alanım Olması	Reşit
		Hoş/Büyüleyici/Güzel Olması	Ayla
		Atatürk' Ait Eşyalar Olması/Atatürk'le İlgili Olması	Mine, Murat, Gülşah, Hale
		Tarihi Kalıntılar Olması/Tarihi Olması	Nadide, Mete, Ufuk, Beyza, Şeyda, Şebnem, Mete
	Ayasofya	Hoş/Büyüleyici/Güzel Olması	Hasan
Trabzonspor Müzesi	İlginç/İlgi Alanım Olması	Şahin, Fuat, İsmail	
İzmir Key Müzesi	İlginç/İlgi Alanım Olması	Tufan	
Balmumu Müzesi	Tarihi Kalıntılar Olması/Tarihi Olması	Davut	
Tüm müzeler	İlginç/İlgi Alanım Olması	İlsu	
Etkilenmedim	-	Ali, Ela, Nihan, Oğuz, Tekin, Onur, Alper, Gökçen, Tuğçe, Dila, Kartal, Mesut, Tuğç, Tarık, Bilgin	
Gitmedim		Kemal	

Öğrencilerin en çok etkilendikleri müzeler *Trabzon Müzesi, Atatürk Köşkü, Ayasofya, Trabzonspor Müzesi, İzmir Key Müzesi, Balmumu Müzesi* ve *Tüm Müzeler* temaları altında toplanmıştır. Gerekçeleri incelendiğinde *Trabzon Müzesi* ve *Atatürk Köşkü* temaları altında *Tarihi Kalıntılar Olması/Tarihi Olması, İlginç/İlgi Alanım Olması, Hoş/Büyüleyici/Güzel Olması* ve *Atatürk' Ait Eşyalar Olması/Atatürk'le İlgili Olması* kodları oluşmuştur. Öğrenciler arasında gittikleri müzelerden hiç etkilenmeyenler de bulunmaktadır.

Öğrencilerin görüşlerinden örnekler şu şekildedir:

Nadide: "Atatürk Köşkü, Trabzon Müzesi ve Ayasofya Müzesi. Çok tarihi eşya var ve çok değerliler."

Şahin: "Trabzonspor Müzesi. Oradaki kupalar, tablolar hoşuma gitti."

Doğan: "Atatürk Köşkü. Yüz yıl önceki silahları gördüm, etkilendim."

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Ortaokul öğrencilerinin müze gezisi esnasında hissettiklerinin tespit edilmeye çalışıldığı araştırmanın beşinci alt problemine ilişkin bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5.

Öğrencilerin Müze Gezisi Sırasında Hissettikleri

Tema	Kod	Öğrenci
Olumlu	Heyecanlı	Nadide, Nihan, Tekin, Ufuk, Doğan, Kader, Şahin, Suat, Demet, Mine, Murat, Gökçen, Gülşah, Büşra, Dila, Fuat, Zeki, Emre, Hale, Hasan, Handan, Merve, Melike, Buket, Bilgin
	Mutlu/Güzel/İyi	Ali, Leyla, Efe, Alper, Tufan, Gülşah, Büşra, Kartal, Ayhan, Zeki, Mustafa, Hasan, Merve, Vedat, Mete
	Meraklı	Nihan, Reşit, Ayla, Kader, Şahin, Fatma, Merve, Buket
	Etkileyici	Ela, Onur, Mesut,
	Sabırsız	Tekin, Melike
	Duygusal	Hale
	Tuhaf	Ufuk
	Şaşkın	Murat, Fatma
	Geçmişte	Şeyda, Şebnem, Davut
Normal	İsmail, Tahir	
Tepki yok	-	Cesur, Tuğçe, Tunç, Tarık, İlsu
	Gitmedim	Kemal
Olumsuz	Sıkıcı	Ahu
	Tuhaf	Alp, Murat, Fikret, Oğuz,
	Kötü	Beyza

Müze gezisi esnasında öğrencilerin hislerine ilişkin bulgular incelendiğinde *Olumlu*, *Tepki Yok* ve *Olumsuz* olmak üzere üç tema oluşmuştur. Bunlardan *Olumlu* teması altında *Heyecanlı*, *Mutlu/Güzel/İyi*, *Meraklı*, *Etkileyici*, *Sabırsız*, *Duygusal*, *Tuhaf*, *Şaşkın*, *Geçmişte* ve *Normal* kodları oluşurken; *Tepki Yok* teması altında *Gitmedim* kodu; *Olumsuz* teması altında *Sıkıcı*, *Tuhaf* ve *Kötü* kodları oluşmuştur. Öğrencilerin görüşlerinden örnekler şu şekildedir:

Melike: "Heyecanlanırım ve kültürümü veya başka ülkelerin kültürünü tanımak için sabırsızlanırım."

Mete: "İyi hissedirdim. Adımlarımı dikkatli atardım; bir şey kırılmasın diye dokunmazdım."

Şebnem: "Tarihin kapılarını açıyor gibi hissedirim."

Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Ortaokul öğrencilerinin gözünden, gerçekleştirilen müze ziyaretlerinin Sosyal Bilgiler dersi ile bağlantısının tespit edilmeye çalışıldığı araştırmanın altıncı alt problemine ilişkin bulgular Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6.

Öğrencilerin Gözünden Müze Ziyaretlerinin Sosyal Bilgiler Dersiyle İlişkisi

TEMA	KOD	ÖĞRENCİ
Bağlantısı Var	Geçmişle/Tarihle İlgili Öğrenme Kültürü Tanıma	Fikret, Tarık, Büşra, Demet, Reşit, İsmail, Tekin Melike
	Dersi Anlamaya Katkı	Mesut, Ufuk, Ela
	Tarihi Eserler Anlatılmakta/Tanıtılmakta	Şebnem, Hasan, Hale, Gökçen, Mine, Leyla, Doğan, Nadide
	Atatürk'ü Tanıma	Mustafa, Mete
	-	Dila, İlsu, Şeyda, Tuğçe, Alper, Ali
Bağlantısı Yok	-	Gülşah, Kartal, Tunç, Ayhan, Emre, Beyza, Ahu, Zeki, Fuat, Davut, Handan, Merve, Buket, Fatma, Murat, Tufan, Ayla, Cesur, Tahir, Suat, Vedat, Şahin, Kader, Alp, Onur, Nihan, Oğuz, Efe
	Bilmiyorum	Bilgin, Kemal

Öğrencilerin gerçekleştirilen müze ziyaretlerinin Sosyal Bilgiler dersi ile bağlantısına yönelik görüşleri *Bağlantısı Var* ve *Bağlantısı Yok* temaları altında toplanmıştır. *Bağlantısı Var* teması altında *Geçmişle/Tarihle İlgili Öğrenme*, *Kültürü Tanıma*, *Dersi Anlamaya Katkı*, *Tarihi Eserler Anlatılmakta/Tanıtılmakta* ve *Atatürk'ü Tanıma* kodları oluşurken; *Bağlantısı Yok* teması altında *Bilmiyorum* kodu oluşmuştur. Öğrencilerin görüşlerinden örnekler şu şekildedir:

Şebnem: "Bağlantısı var çünkü o derste gördüğümüz eserleri müzede de görebiliriz."

Hale: "Bağlantısı var çünkü tarihi değerlerimizi tanıyoruz."

Ela: "Bence vardır çünkü derslerimizde bunlardan bahsediyoruz..."

Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Ortaokul öğrencilerinin açmak istedikleri müzeler ve bu müzelerin diğer müzelerden farkına ilişkin bulguların araştırıldığı araştırmanın yedinci alt problemine ilişkin bulgular Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7.

Öğrencilerin Açmak İstedikleri Müzeler ve Müzelerin Diğer Müzelerden Farkları

Tema	Kod	Öğrenciler
Araba Müzesi	Araba tarihi ile ilgili bilgiler olması	Şahin, Kartal
	Özel insanlara yardımcı olması	Hasan
	Arabalar test edilebilir olması	Efe
	Hiç görmedim	Merve
	-	Tufan
Fosil Müzesi	Farklı olmazdı	Vedat, Suat
	Gerçekçi ve korunaklı olması	Tekin
	Uydu anteni olması	Tarik
	Dinozor fosilleri olması	Bilgin
Takım Müzesi (Fenerbahçe, Beşiktaş, Galatasaray)	Tarih açısından kapsamlı olması	İlsu
	Otantik ve eğlenceli olması	Davut
	Bilgi ve hizmetin farklı olması	Fuat

Tablo 7.

Devam

Eski Eşyalar Müzesi	Farkı olmazdı Büyük ve güzel olması -	Doğan Mesut Cesur
Çorapçı Müzesi	Babamın mesleği olması Yeni moda çoraplar olması	Nadide Leyla
Giysi Müzesi	Bulunmayan giysiler olması -	Reşit Zeki
İlginç Eşyalar Müzesi	Dışı-içi ilginç olması Kimsenin görmediği malzemeler olması	Kader Onur
Osmanlı Tarihi Anıtlar Müzesi	Dokunmak serbest olması -	Ufuk Alper
Önemli/Tanınmış Kişiler Müzesi	Ünlüler girebilir olması Giriş ücretsiz olması	Buket Mine
Taş Müzesi	Değerli taşlar olması Bilmiyorum	Handan Murat
Silah Müzesi	Dinlenme odası olması -	Gökçen Zeki
Saat Müzesi	Dış görünüşünün ilginç olması Eski saatler olması	Fatma Mustafa
Atatürk Müzesi	El sanatları ile yapılmış eserler olması Rengarenk olması	Mete Gülşah
Padişahlar Müzesi	Osmanlı zamanı ile ilgili eşyalar olması	Ayla
Tarihi Müze	Modern dilde olması	Alp
Farklı Kültürle Müzesi	Farklı kültürleri aktaran bilgiler, eşyalar olması	Tahir
Eşofman Müzesi	Daha güzel olması	Ali
Eski Kullanılmış Defterler Müzesi	Farklı olması	Ela
Antika Müzesi	Her şey serbest olması	Nihan
Nene Hatun Müzesi	Tarihi eserler olması	Oğuz
Çikolata Müzesi	Cam ve asansör olması	İsmail
Dünya Müzesi	Her ülkeden kalıntılar olması	Melike
Eski Uçaklar Müzesi	Hiç görmedim	Merve
Sınavlarda Verilen Komik Cevaplar Müzesi	Çocuklar girebilir, büyükler giremez	Kemal
Geri Dönüşüm Müzesi	Orijinal ve ilgi çekici olması	Büşra
Balmumu Müzesi	Tanınmış kişiler olması	Dila
Savaş Müzesi	Kapsamlı olması	Tuğçe
Eski Teknolojik Aletler Müzesi	Canlılardan kalan ürünler olması	Tunç
Uydu Anteni Müzesi	Farklı yanı yok	Ayhan
Sanat Müzesi	Resimler olması	Fikret
Şehitler Müzesi	Eski eşyalar olması	Beyza
Gelişmiş Eşyalar Müzesi	Kuralların olmaması ve antik eserler olması	Ahu
Bisiklet Müzesi	Alttan ısıtmalı olması	Emre
Seyit Onbaşı Müzesi	Heykellerden oluşması	Şeyda
Nesli Tükenen Canlılar Müzesi	Fosil ve kalıntılar olması	Şebnem
Tuvalet Kağıdı Müzesi	Tarihi bilgilerin olması	Davut
Fotokopi Müzesi	Değer verilen konuların olması	

Tablo 7'de öğrencilerin cevapları incelendiğinde *Araba Müzesi, Fosil Müzesi, Takım Müzesi (Fenerbahçe, Beşiktaş, Galatasaray), Eski Eşyalar Müzesi, Çorapçı Müzesi, Giysi Müzesi, İlginç Eşyalar Müzesi, Osmanlı Tarihi Anıtlar Müzesi, Önemli/Tanınmış Kişiler Müzesi, Taş Müzesi, Silah Müzesi, Saat Müzesi, Atatürk Müzesi, Padişahlar Müzesi, Tarihi Müze, Farklı Kültürle Müzesi, Eşofman Müzesi, Eski Kullanılmış Defterler Müzesi, Antika Müzesi, Nene Hatun Müzesi, Çikolata Müzesi, Dünya Müzesi, Eski Uçaklar Müzesi, Sınavlarda Verilen Komik Cevaplar Müzesi, Geri Dönüşüm Müzesi, Balmumu Müzesi, Savaş Müzesi, Eski Teknolojik Aletler Müzesi, Uydu Anteni Müzesi, Sanat Müzesi, Şehitler Müzesi, Gelişmiş Eşyalar Müzesi, Bisiklet Müzesi, Seyit Onbaşı Müzesi, Nesli Tükenen Canlılar Müzesi, Tuvalet Kağıdı Müzesi ve Fotokopi Müzesi* olmak üzere temalar oluşmuştur.

Öğrencilerin cevaplarından örnekler şu şekildedir:

Buket: "Ünlülerin geçebileceği, onlar için (şair, yazar vb.) açılacak bir müze açardım. Ünlülerin gelmesi, her şeyin başka yörelere ait olmasını isterdim. Müze ateş kırmızısı (parlak) bir renk olurdu. Bence kural olmamalı, sadece insanların girişte kimlik göstermeleri yeterdi."

Melike: "Ben dünya renginde yani mavi, yeşil, beyaz renkleriyle, dünyaya benzeyen bir dünya müzesi açmak isterdim. Bu müzede tek bir şehrin ya da ülkenin kültürü olmayacak, her ülkenin kalıntıları, tarihi eserleri olacak. Müzede insanlar rahatsız edilmemeli, müzemizde kendi dünyamız gibi davranmalıyız."

Handan: "Bebek mavisi renginde bir müze olurdu. Değerli taşlar müzesi açardım. İçinde sadece taş olurdu. Müzede sessiz olunması ve taşlara fazla dokunulmaması gerekirdi."

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmada ortaokul öğrencilerinin gözünde müze algısının nasıl şekillendiği araştırılmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın birinci alt probleminde ifade edilen ortaokul öğrencilerinin zihinlerinde müze kavramının nasıl şekillenmekte olduğuna dair sonuçlara göre öğrenciler müze kavramını tarih ve tarihi eserlerle ilişkilendirerek ifade ettikleri görülmektedir. Araştırmadan elde edilen bu sonucun temel sebebinin, öğrencilerin gördükleri müzelerde sergilenen eserlerin tarihi eserlerden oluşması ve tarihsel nitelikli müzeler olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Nitekim öğrencilerin ifadelerinde silah, kupa, tablo, eski para, kıyafet, taş ve lahit gibi kodları görmek mümkündür. Dolayısıyla öğrencilerin müze kavramını daha çok geçmiş ve tarihle ilişkilendirdikleri söylenebilir. Bu sonuç, literatürde yapılan çalışmalarla paralel bir nitelik taşımaktadır (Bozdoğan ve Sünbül, 2016; Mentiş-Taş ve Yıldız, 2015; Yeter ve Kurtdede-Fidan, 2018). Oysa günümüzde müze kavramı algı olarak köklü bir değişim geçirmiş (tarihi eser algısı ve geçmişi koruma görevi vb.); daha etkin, toplumun ilgisini çeken faaliyetleri bünyesinde bulunduran (özellikle kültürel ve eğitim yönü ön planda olan faaliyetler) kurumlar olarak görülmektedir (Minghetti, Moretti ve Micelli, 2002). Bu noktada okullarda özellikle Sosyal

Bilgiler dersinde müze çalışmalarının disiplinler arası bir bakış açısıyla yürütülmesinin, bu algıda çeşitliliği sağlayacağı söylenebilir.

Ortaokul öğrencilerinin yaşadıkları yerdeki ve gittikleri okullardaki müzelerin nasıl şekillenmekte olduğuna ilişkin araştırmanın ikinci alt probleminden elde edilen sonuçlarda ise öğrencilerin tarihsel nitelikli, dini nitelikli ve futbol kulübüne ait olmak üzere kendi şehrinde bulunan müzelerden haberdar oldukları tespit edilmiştir. Literatürde okulların bilgilendirici müze çalışmalarına rağmen öğrencilerin müzeler hakkında bilgi sahibi olmadığına yönelik, araştırma sonuçlarına zıt sonuçlarla karşılaşmıştır (Karakaya, 2015). Bu durumun öğrencilerin yakın çevresine yönelik farkındalıklarından kaynaklandığı söylenebilir. Ancak elde edilen sonuçlarda öğrencilerin yaşadıkları yerden uzakta (örneğin Trabzon'un Maçka ilçesi) ya da farklı şehirde bulunan müzelere ilişkin sınırlı bilgi sahibi oldukları ya da bu müzeleri ziyarete gitmedikleri tespit edilmiştir. Nitekim öğrencilerin verdikleri cevaplardan bazıları Anıtkabir ve Sümela Manastırı olarak görülmüştür. Bahsi geçen her iki müze de Trabzon il merkezi dışında yer almaktadır. Bu durumun okullarda müze eğitim çalışmalarının yaygın olmaması, yine herhangi bir müze gezisinde gereken bürokratik işlemlerin fazlalığı sebebiyle okulların müze gezilerine sıcak bakmamasından da kaynaklandığı söylenebilir. Özellikle müzeler ve eğitim kurumları arasında iş birliğinin daha fazla olmasına yönelik literatürde yapılan çalışmalar (Gürbüz, 2017), araştırmadan elde edilen sonucu destekler niteliktedir. Öte yandan ailelerin de kendi çabalarıyla sadece kendi gittikleri şehirlerde ya da halihazırda yaşadıkları yerlerdeki müzelere karşı ilgilerinin zayıf olmasından da kaynaklandığı söylenebilir. Nitekim velilerin müzelere gidememe sebeplerinin yoğun çalışma saatleri, müze fiyatlarının fazlalığı, maddi yetersizlikler, zaman ayıramama vb. olarak sıralandığı literatürdeki çalışma (Canlı, 2016), elde edilen araştırma sonuçları ile paraleldir.

Araştırmanın üçüncü alt probleminde ortaokul öğrencilerinin müzeye gitme durumları tespit edilmeye çalışılmış ve elde edilen sonuçlarda öğrencilerin yaşadıkları il merkezinde bulunan müzelere gittikleri görülmüştür. Bunun yanında sınırlı sayıda öğrenci il dışında ve ülke dışında bir müzeye de gitmiştir. Öte yandan öğrencilerden henüz herhangi bir müzeye gitmeyenler de mevcuttur. Yaşadıkları il dışında bir müzeye giden öğrencilerin, ailelerinin desteği ve ilgisi ile bu durumu gerçekleştirdikleri düşünülmektedir. Öte yandan henüz herhangi bir müzeye gitmeyen öğrenci grubunun hem okul hem de aile tarafından müzelere yönelik herhangi bir çalışma yapılmaması sebebiyle bu durumda oldukları söylenebilir. Nitekim özellikle velilerin müze ziyaretlerini her zaman değil de fırsat buldukça yaptıklarının ifade edildiği literatürde (Canlı, 2016), araştırmadan elde edilen bu sonuçlar benzerlik göstermektedir.

Ortaokul öğrencilerinin en çok etkilendikleri müzeler ve bunların sebeplerinin incelendiği araştırmanın dördüncü alt problemine ile müze gezisi esnasında hissettiklerinin tespit edilmeye

çalışıldığı araştırmanın beşinci alt problemine ilişkin sonuçlarda geçmişe ait eserlerin olması, müzelerin büyüğü ortamı ve yine öğrencilerin ilgi alanına hitap etmesi bakımından Trabzon Müzesi, Atatürk Köşkü, Ayasofya gibi müzelerden bahsedilmiştir. Müzelerin yapısı itibariyle büyüğü ve tarihi bir havaya sahip olmasının, öğrencilerin müze gezileri sırasında heyecanlanmalarına, kendilerini mutlu hissetmelerine, tarihi bir yolculuk yaptıklarını hissetmelerine sebep olduğu söylenebilir. Nitekim öğrencilerden bazıları müze ziyareti sırasında hissettiklerini ifade ederken "Heyecanlanırım ve kültürümü veya başka ülkelerin kültürünü tanımak için sabırsızlanırım.", "Tarihin kapılarını açıyor gibi hissedirim." şeklinde görüş belirtmişlerdir. Öte yandan müze ziyareti sırasında herhangi bir hissiyat oluşmadığını belirten öğrenciler de mevcuttur. Bu durumun müze çalışmaları ya da ziyaretleri esnasında müzeyi yeterince keşfedecek zamana ve etkinliklere yer verilmemesinden kaynaklandığı söylenebilir. Nitekim literatürde öğrencilerin müze gezileri sırasında yaşadıkları sorunlardan birinin de öğrencilerin müzeyi keşfetmesine izin verilmemesi durumu olduğu ifade edilmiştir (Dinc, 2017).

Ortaokul öğrencilerinin gözünden, gerçekleştirilen müze ziyaretlerinin Sosyal Bilgiler dersi ile bağlantısının tespit edilmeye çalışıldığı araştırmanın altıncı alt problemine ilişkin sonuçlarda öğrenciler müzelerin Sosyal Bilgiler dersi olan bağlantısını tarihi eserler vasıtası ile kurmuşlardır. Öte yandan müzelerin Sosyal Bilgiler dersi ile bağlantısının olmadığını savunan öğrenciler de mevcuttur. Elde edilen bu sonuç literatürde Sosyal Bilgiler dersinin müzelerle ilişkilendirilebilecek bir ders olduğunu ifade eden araştırmalarla (Aktaş, 2017; Taş, 2012) tezatlık oluşturmuştur. Bu durumun, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde müze çalışmalarından yeterince faydalanmamalarından kaynaklı olduğu söylenebilir. Bu noktada öğretmenlerin gerçek müzelerle birlikte sanal müzelere de ders içinde yer vermedikleri söylenebilir. Yeter ve Kurtdede-Fidan (2018) yapılacak müze eğitimi çalışmalarının, Sosyal Bilgiler ve Hayat Bilgisi dersinde müzelerle giderek etkili olabileceğine vurgu yapmıştır. Benzer şekilde Sosyal Bilgiler dersi kapsamında yapılacak müze çalışmalarının öğrenciyi her yönden desteklediğinin ifade edildiği başka bir çalışmada (Yılmaz, Filiz ve Yılmaz, 2013), öğrencilerin eğlenerek öğrenmelerinin yanında, gelecek ve geçmiş arasında sorgulayarak bağ kurmalarının da bu ders kapsamında gerçekleştirilecek müze çalışmaları ile mümkün olabileceği ifade edilmiştir.

Araştırmanın yedinci alt probleminde ortaokul öğrencilerinin açmak istedikleri müzeler ve bu müzelerin diğer müzelerden farkına ilişkin sonuçlarda öğrencilerin çok çeşitli ve yaratıcı fikirlere sahip oldukları söylenebilir. Öğrenci cevapları incelendiğinde araba müzesinden, fosil müzesine, bisiklet müzesinden, çorap müzesine, sınavlarda verilen komik cevaplar müzesinden eski kullanılmış defterler müzesine kadar çok çeşitli ve farklı alanlara hitap eden müze kurma fikirlerine sahip olduğu görülmüştür. Bu noktada özellikle sekizinci sınıf öğrencilerinin çevre ile

iletişimleri, yaşadıkları yerdeki kültürel ve sosyal çevreleri ile sosyal medya ile bağlantılarının, bu yaratıcı fikirlerinde etkili olduğu söylenebilir.

ÖNERİLER

Araştırma sonuçları doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir:

- Araştırmanın birinci alt probleminden elde edilen sonuçlarda öğrencilerin müze kavramını daha çok geçmiş ve tarihle ilişkilendirdiklerinden hareketle, Sosyal Bilgiler dersinde yapılacak müze eğitimi çalışmalarının farklı disiplinleri birleştirerek yürütülmesi önerilebilir. Bu noktada Sosyal Bilgiler dersinde sadece tarihi kavramlar değil Milli Parklar, Bilim Müzeleri gibi farklı türde müzelerin de ders işlenişine dahil edilmesi, bu kapsamda jeoloji, mühendislik ve fen bilimleri ile iş birliği yapılması önerilebilir.
- Araştırmanın ikinci ve üçüncü alt probleminden elde edilen sonuçlarda öğrencilerin kendilerine yakın yerlerdeki müzeleri ziyaret etmeleri sebebiyle, farklı müzeleri de görebilmeleri noktasında Sosyal Bilgiler dersinde sanal müze çalışmalarının yapılması önerilebilir.
- Araştırmanın dördüncü ve beşinci alt problemlerinden elde edilen sonuçlar doğrultusunda öğrencilerin müze çalışmaları ya da ziyaretleri esnasında müzeyi yeterince keşfedecek zamana ve etkinliklere yer verilmesi önerilebilir. Bu noktada özellikle öğretmenlerin müze gezisi öncesinde planlama yaparken farklı alanları birleştirmeye müsait drama gibi farklı yöntem ve tekniklerden faydalanması önerilebilir.
- Araştırmanın altıncı alt probleminden elde edilen sonuçlar doğrultusunda öğretmenlerin kapsamlı bir müze eğitimi başlıklı hizmet içi eğitimden geçirilmesi, bu noktada öğretmen atamalarının yapıldığı ilk gün itibari ile milli eğitim müdürlüklerinin öğretmenin gittiği şehirle ilgili tarihi yer ve müzelere ilişkin bilgi edinmesini sağlayacak bir uyum çalışması düzenlemesi önerilebilir.
- Öğrencilerin yaratıcı müze fikirlerinin ortaya çıktığı araştırmanın yedinci alt probleminden elde edilen sonuçlar ışığında müze eğitimi çalışmaları sonunda, sınıf ortamında öğrencilere kendi yaratıcı müzelerini kurmaya imkan tanıyacak proje çalışmaları gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Aktaş, V. (2017). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sanal müze kullanımına yönelik tutumları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.: 469632)
- Alexander, E. P., Alexander, M., & Decker, J. (2017). *Museums in motions an introduction to the history and functions of museums*. United Kingdom: Altamira Press.
- Bozdoğan, K., & Sünbül, A. M. (2016). Ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin 'müze' kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlar. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 107-127.

- Büyüköztürk, Ş. (2005). *Veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, spss uygulamaları ve yorum*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Canlı, K. (2016). *İlkokul 4. sınıf görsel sanatlar dersinde sanal müze uygulamasına ilişkin öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir (Tez No: 430678).
- Creswell, J. W. (2014). *Nitel, nicel ve karma yöntem araştırmaları: Araştırma deseni*. (Çev. Ed.: S. Beşirdemir). Ankara: Eğiten Kitap.
- Dinç, O. (2017). *7. sınıf öğrencilerine göre müze gezilerinde yaşanan sorunlar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir (Tez No: 485902).
- Gadsby, J. (2011). The effect of encouraging emotional value in museum experiences. *Museological Review*, 15, 1-13.
- Giorgi, A. (2006). Concerning variations in the application of the phenomenological method. *The Humanistic Psychologist*, 34(4), 305-319.
- Gürbüz, E. (2017). *Sınıf öğretmenlerinin müze eğitimine ilişkin görüşlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir (Tez No: 471823).
- Hamurculu, Ü. H. (2016). *Ankara'daki müzelerde yaratıcı drama etkinlikleri ve Ankara resim ve heykel müzesinde yaratıcı drama önerisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir (Tez No.: 430439).
- Hassan, S. (2017). *Müzelerde çocuklara yönelik sanat etkinlikleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir (Tez No.: 475344).
- Hein, G. E. (2004). John Dewey and museum education. *Curator the Museum Journal*, 47(4), 413-427.
- Hooper-Greenhil, E. (1999). *Müze ve galeri eğitimi* (Çev.: M. Ö. Evren ve E. G. Kapçı). Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Icom (2010). *Key concepts of museology*. (Ed: A. Desvallées and F. Mairesse) Published By Armand Colin. <http://www.icom-italia.org/wp-content/uploads/2018/02/ICOMItalia.KeyconceptsofMuseology.Pubblicazioni.2010.pdf> (Erişim Tarihi: 23.03.2020)
- Karakaya, İ. (2015). *Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde müze alışkanlıkları (Giresun ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir (Tez No.: 407616).
- MEB. (2008). *İlköğretim 1-8. sınıflar türkçe, matematik, sosyal bilgiler, hayat bilgisi ile fen ve teknoloji dersi öğretim programlarında müze ile eğitim*. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.

- Mentiş-Taş, A., & Yıldız, N. (2015). Metaphors about the concept of 'museum' of 4th graders in one elementary school in Turkey. *International Journal of Education*, 7(4), 19-30.
- Meydan, A., & Akkuş, A. (2014). Sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin tarihi ve kültürel değerlerin kazandırılmasındaki önemi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 29, 402-422.
- Minghetti, V., Moretti, A., & Micelli, S. (2002). Reengineering the museum's role in the tourism value chain: Towards an it business model. *Information Technology & Tourism*, 4, 131-143.
- Şişman, Z. B. (2019). *Sosyal bilgiler öğretiminde kültürel varlıklara ilişkin öğrencilerde farkındalık bilinci oluşturmada müze eğitiminin etkisi (malatya ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir (Tez No.: 541046).
- Taş, A. M. (2012). Primary-grade teacher candidates' views on museum education. *Us-China Education Review A*, 6, 606-612.
- Yeter, F., & Kurtdede-Fidan, N. (2018). İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin müze metaforları. *MCBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(1), 173-194.
- Yıldız, N. (2015). *İlkokul sosyal bilgiler öğretiminde başarılı zeka kuramına dayalı etkinliklerin düşünme becerilerine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir (Tez No.: 407527).
- Yılmaz, K., & Şeker, M. (2011). İlköğretim öğrencilerinin müze gezilerine ve müzelerin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılmasına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 1(3), 21-39.
- Yılmaz, K., Filiz, N., & Yılmaz, A. (2013). Learning social studies via objects in museums: Investigation into turkish elementary school students' lived experiences. *British Educational Research Journal*, 39(6), 979-1001.